

Musikcentrum Riks

Musikcentrum Riks lämnar härmed remissvar avseende återstartsutredningens betänkande **Från kris till kraft. Återstart för kulturen (SOU 2021:77)**

Darienummer: Ku2021/02071

Sammanfattning

Pandemin har smärtsamt tydligt visat hur illa det är ställt med villkoren för frilansande musiker och artister. Få passar in i befintliga trygghetssystem, få erbjuds professionella uppdragsavtal och inkomsterna är ofta lägre än genomsnittet i landet, så att många fallit utanför de företagsstöd som upprättats under pandemin.

Utredningen föreslår en rad viktiga åtgärder såsom återstartsstipendier, permanent förstärkning av statliga stipendier samt anpassade trygghetssystem för frilansare.

Musikcentrum Riks tillstyrker till stora delar utredningens förslag, även om vi på flera punkter vill se större anslag. Vi ställer oss frågande till att centrumbildningarnas unika roll och betydelse för landets frilansande kulturskapare inte lyfts ordentligt i betänkandet.

Vi skulle också önskat att utredningen ännu tydligare hade lyft in aspekter av mångfald och jämställdhet eftersom pandemin i högre grad drabbat de grupper som initialt varit underrepresenterade.

Våra prioriterade förslag

7.2 Inrätta fleråriga återstartsstipendier

Vi tillstyrker utredningens förslag till återstartsstipendier och det är bra att förslaget tar höjd för både 2022 och 2023. Att få kulturskaparna helt på fötter igen kommer att ta flera år. Däremot kommer föreslagna anslag inte att räcka på långa vägar. Ett tvåårigt återstartsstipendium på 50 tkr till 2000 kulturskapare (vilket är betydligt färre än de som sökt krisstöd under pandemin) skulle t ex kosta 100 mkr per år.

7.2 Förstärk uppdraget till landets centrumbildningar

Pandemin har lett till att fritt verksamma musikers och artisters behov av förmedling har ökat. Vi noterar att det i utredningen inte presenteras några konkreta satsningar på centrumbildningarna. Centrumbildningarna är idag den enda nationella stödstrukturen för ett aktivt förmedlande av konkreta uppdrag till fritt verksamma kulturskapare. Vi säkrar också en löpande kompetensutveckling och skapar sammanhang och nätverk för yrkesverksamma frilansare samt arbetar för att garantera professionella ersättningsnivåer.

7.3 Stärk de ekonomiska förutsättningarna för det fria kulturlivet

Liksom utredningen anser Musikcentrum Riks att det fria kulturlivet är kraftigt underfinansierat. Här vill vi framför allt lyfta utredningens förslag att permanent höja anslaget till Konstnärsnämndens arbets- och långtidsstipendier. I takt med att konsten utvecklas behöver nya uttryck ständigt inkluderas och här har anslaget inte följt behovet, vilket skapat en succesiv urholkning av stöden. Vi anser dock att utredningens förslag till

höjning inte är tillräcklig – en fördubbling hade varit en mer rimlig start. I Sverige idag finns enligt olika undersökningar minst 6000 yrkesverksamma musiker och musikskapare inom alla genrer. Årets arbetsstipendier räckte till drygt 300 av dessa. Det är inte en rimlig andel anser vi.

7.3.4 Stärk förutsättningarna för civilsamhällets kulturaktörer

Kulturskaparnas behov av förmedling är mycket stort efter pandemin, med flaskhalsar och köbildning efter inställda pjäser, konserter, föreställningar och utställningar. Vi är därför förvånade över att centrumbildningarna, kulturutövarnas egna branschorganisationer för förmedling, främjande och kompetensutveckling inte alls lyfts fram i utredningen.

Centrumbildningarnas möjlighet att ge stöttning i form av rådgivning, yrkesgemenskap och plattformar har dessutom en extra viktig funktion just nu för ensamarbetande kulturutövare som drabbats både ekonomiskt och mentalt av pandemin.

Våra 13 ideella organisationer har hög kompetens inom våra respektive yrkesområden, och kan snabbt skala upp verksamheten för att möta behoven hos våra 12 000 medlemmar. Under pandemin har vi fått tillfälliga förstärkningar, vilket gjort skillnad, men det krävs långsiktig stabilitet för att vi ska kunna arbeta hållbart.

Som arbetsförmedlande organisationer behöver vi kunna ta del av resurser från det arbetsmarknadspolitiska området. Detta eftersom Arbetsförmedlingen inte vänder sig till egenföretagare, vilket våra medlemmar till största delen är. Förmedling av uppdrag inom kultursektorn görs bäst av de som kan branschernas specifika villkor, och vi vet hur vi når ut till uppdragsgivarna.

Förslag: För över resurser från arbetsmarknadspolitiken till centrumbildningarnas förmedlingsverksamhet och kompetensutveckling riktad till kulturutövare. Förstärk centrumbildningarnas kulturpolitiska uppdrag som stöd för det fria kulturlivet och se över hur en långsiktigt hållbar finansiering kan tillgodoses.

7.4 Stärk satsningar på musikexport, internationellt utbyte och samverkan via Kulturrådet och låt Kulturrådet utveckla särskilt stöd för medfinansiering till stöd från EUs Kreativa Europa.

För musiker och artister är den potentiella inhemska marknaden begränsad och den stora växtmånen finns globalt. Sverige har fortfarande en unik internationell position med hög nettexport (nummer två i världen) men två områden måste stärkas för att denna utveckling skall kunna stimuleras post-covid.

Det måste skapas möjligheter för svenska artister i alla genrer att synliggöras på internationella branschmötesplatser, på lika villkor som i nordiska grannländer och med snabbhanterade stöd till showcasedeltagande (primärt till a-mässor enligt den framgångsmodell som Svenska Filminstitutet har för a-festivaler). Parallellt bör riktade stöd till internationell marknadsföring införas. Vi tycker att Export Music Sweden bör få uppdrag att hantera ett sådant öronmärkt stöd. Dessutom bör Kulturrådet få uppdrag att ytterligare stimulera interkulturellt utbyte på musikområdet för mer långsiktig samverkan.

Idag kan organisationer på musikområdet inte söka stöd till medfinansiering för deltagande i projekt som finansieras av Kreativa Europa och de som ändå går in i EU-projekt tar en stora risker juridiskt. Vi stöder därför förslaget att Kulturrådet inför ett öronmärkt stöd till medfinansiering inom samtliga kulturformer (eftersom många stöd går över konstområden) med tillägget att det skall kunna sökas i förväg och med garantier för utfall om projektet beviljas stöd från Kreativa Europa. Därmed kommer mindre nischade aktörer att ha större möjlighet att ingå i europeiska samarbetsprojekt.

7.5 Inkludera frilansare och kombinatörer i trygghetssystemen

Vi sätter stort hopp till den pågående SGI-utredningen när det gäller att inkludera landets frilansare och kombinatörer i sjukförsäkringssystemet.

Nästa steg måste vara att göra liknande anpassningar i arbetslöshetsförsäkringen. Den stora majoriteten av våra medlemmar är enskilda näringsidkare och detta eftersom det har blivit ett måste för utövare inom musikbranschen på senare år.

Många av dessa är i stort behov av vårt stöd när det gäller förmedling av uppdrag och kompetensutveckling. Även om de inte helt kan försörja sig på sina uppdrag, är de portade från arbetsförmedlingens tjänster pga. att de driver företag (AB, HB eller enskild firma). Att driva verksamheten såsom ett företag är också den enda vettiga lösningen för en frilansare som vill ha struktur och ordning på sitt yrkesliv, då de ofta har en arbets-/uppdragsgivare per dag.

Vi välkomnar också att konstnärstipendierna utreds i förhållande till SGI, a-kassa och pension.

7.7 Utveckla och samordna politiken för kulturella och kreativa näringar

Musikcentrum välkomnar utredningen med syfte att utveckla en strategi för kulturella och kreativa näringar. Här håller vi med KLYS om att kulturskaparföretag ofta har svårt att kvalificera sig för stöd riktade till näringslivet och ställer oss bakom KLYS förslag att låta Winnova få i uppdrag att tillsammans med berörda kulturmyndigheter ta fram förslag på hur den innovation som skapas inom KKN kan stödjas inom ramen för de områden som Winnova arbetar med.

7.8 Utred och utveckla systemet för kultur i skolan

Musikcentrum Riks stöder också förslaget till översyn om att stärka Kulturskolan. Detta är avgörande för både en rättvis geografisk tillgång men också en framtidens professionella musikskapare. Här vill peka på att skrivningarna om rekryteringen ÄR avgörande för framtida rekrytering, inte bara "kan påverka". Vi ser gärna att man tydligt pekar på mångfald och jämställdhet men även socioekonomiska parametrar.

Musikcentrum Riks välkomnar förslaget till översyn och utveckling av Skapande skola-modellen. Vi ser i vår kartläggning av kommunala kontaktytor kring Skapande skola, att både ambition och kunskap varierar stort över landet och att en stor förbättringspotential finns kring hur stödet fördelas och hur kulturlivet ytterligare kan inkluderas. Vi håller också med om bilden att hindren för samarbete mellan kultur och skola främst återfinns i skolans värld pga. tids- och resursbrist. Vi tror att om resurser och metoder tillförs både skolan och kulturlivet där man gemensamt kan bygga upp bättre metoder för samverkan, så kommer

både effektivitet, kvalitet och långsiktighet att stärkas. I detta skulle centrumbildningarna kunna ta en avgörande roll.

7.9 Minska snedrekryteringen inom kulturlivet.

Eftersom villkoren för kulturskapare är väldigt osäkra, så är det inte konstigt att det idag är en klassfråga vilka som har råd och vågar satsa på yrket. Om frilansare och kombinatörer skulle inkluderas bättre i trygghetssystemen, så skulle också det påverka rekryteringen till skolor.

Musikcentrum ser positivt på ett gemensamt krafttag, som leds av Kulturrådet, för att öka kompetensen hos organisationer och myndigheter när det gäller jämställdhet, strukturell rasism och all typ av diskriminering. Vi tror att inrättande av en särskild funktion hos Kulturrådet med uppdrag att kvalitativt förbättra arbetssätt och kontaktytor skulle göra en stor skillnad och pekar som ett framgångsrikt exempel på Arts Council England som har en Director of Diversity på exekutiv nivå. Musikcentrum ställer sig inte minst av det skälet positivt till en fortsatt kontroll av hur bidragssökande verksamheter jobbar inkluderande och motverkar diskriminering.

7.2 Vi anser att de medel som föreslås till kulturcheckar bör användas till att stärka kulturskaparnas ekonomiska förutsättningar ytterligare.

Övrigt

Vi skulle också gärna se ett större fokus på hur kulturlivet kan bli en positiv aggregator för att minska klimatavtryck, en diskussion som varit levande, före under och efter pandemin men som i återstarten kan vara en framgångsfaktor.

För kontakt:

Elise Einarsdotter, ordförande Musikcentrum Riks,

Mail ordforande@musikcentrum.se

Mobil 070 588 61 65